

Film nie je realita

Metodický materiál pre učiteľov k videu
Vzťahová a sexuálna výchova

VIDEO 4

Pre žiakov na druhom stupni ZŠ,
príslušných ročníkov osemročných gymnázií
a pre stredné školy

Ciele:

- › Diskutovať o príkladoch informácií poskytovaných prostredníctvom médií, ktoré sú buď pravdivé, alebo nepravdivé.
- › Preukázať povedomie o tom, ako vnímajú informácie poskytované prostredníctvom filmu/seriálu.
- › Brať na vedomie, že nie všetky informácie poskytnuté médiami sú pravdivé.
- › Porozumieť rozdielom medzi filmom a realitou.
- › Popísať základný proces potrebný na tvorbu filmu.

Odporúčaná postup pre učiteľku/učiteľa:

- › Naštudujte si tento materiál a pozrite si video, ktoré budete neskôr pozerať so žiakmi/žiačkami.
- › Vytvorte v triede bezpečné prostredie – ubezpečte žiakov a žiačky, že túto tému otvárate kvôli ich bezpečiu. Môžete priniesť aj pravidlá: *Rešpekt. Spolupráca. Počúvame sa. Dobrovoľnosť*. Vysvetlite, že rozumiete, že téma môže byť citlivá a ak niekto potrebuje podporu, môže sa na vás alebo školskú psychologičku/psychológa obrátiť.
- › Povedzte žiakom, o čom sa budete rozprávať. Spýtajte sa ich, prečo je podľa nich dôležité, aby mali tieto informácie, a nechajte ich zdieľať svoje postoje. Dbajte na rešpektujúci jazyk a bezpečné prostredie.
- › Pozrite si so žiakmi/žiačkami video a rozoberte spoločne otázky na konci videa. Ďalej v tomto dokumente nájdete teoretické ukotvenie a rámcovanie otázok/odpovedí.
- › Pri odpovedaní na otázky/diskusii je ideálne sedieť v kruhu.

Rámcovanie témy pre učiteľku/učiteľa:

Film a realita nie je to isté. A hoci to môže znieť ako samozrejmosť, pre ľudí v premedializovanom svete nemusí byť jednoduché vnímať rozdiely medzi filmom a realitou. Filmy a vzory z nich majú potom vplyv na to, ako vnímame seba, svoje vzťahy či prežívanie, ako aj to, čo považujeme za „normálne“.

Postupné nabalovanie vedomostí a zručností vyhodnocovať tieto informácie pomáha mládeži orientovať sa v mediálnych obrazoch a rozlišovať rozdiely medzi natočeným a reálnym materiálom. Navyše, v prípade, že (chceme či nechceme) príde mládež do kontaktu s nevhodným materiálom, bude vďaka kvalitnému vzdelaniu vedieť vyhodnotiť, že a prečo ide o nevhodný materiál, čím sa spreventívňuje aj negatívny vplyv na očakávania mladých na intímny život.

Dobre vedieť: Scenár *Film nie je realita*, ktorý so žiakmi a žiačkami rozoberáme, sa týka najmä rozdielov medzi audiovizuálnym materiálom (vo všeobecnosti, nie iba vo forme porna) a reálnym offline svetom.

Zo vzdelávacieho hľadiska je veľmi dôležité mať základný prehľad o digitálnom svete a realite mládeže, mať poznatky o fungovaní sociálnych sietí, budovať kritické myslenie a digitálnu gramotnosť, upevňovať vedomosti s zručnosti súhlasu aj v online priestore, ísť príkladom, budovať rešpekt k hodnotám súkromia, zdravia, bezpečia, mať prehľad o aktuálnych právnych úpravách na Slovensku (kyberšikana, GDPR), byť otvorený/-á a prejavíť záujem učiť sa o realite mládeže.

Mimoriadne odporúčame vyhýbať sa zákazom či strašeniu, pretože majú potenciál skôr ohrozovať, než pomáhať. Namiesto toho aktívne budujeme zručnosti kritického myslenia nad mediálnym obsahom a vzdelávajme s nastavením, že vytvárame zručnosť prevziať zodpovednosť za svoj čas a konanie.

TIP: Viac k téme rozdielov medzi pornografickým materiálom a realitou a vplyvmi pornografie na reálny život a vzťahy nájdete tu: www.intymyta.sk/vzd_materialy/porno/

So žiakmi a žiačkami môžete otázky z videa viesť nasledujúcimi cestami. Dbajte na to, aby žiaci/žiačky mali príležitosť vyjadriť svoj postoj rešpektujúco, bez urážok či hodnotenia. Pomôcť môže napríklad sústrediť sa na správanie, nie na osobu vo videu. (Príklad: Namiesto „Je nezodpovedný“ použiť „Jeho správanie nebolo zodpovedné“ a pod.)

Rámcovanie otázok z videa:

- Pomenuj aspoň päť vecí, ktoré sú vo filmoch iné než v realite.**
 - › Napríklad: Film sa točí na kameru, má štáb, niekto ho píše, strihá sa, zvlášť sa nahráva zvuk a obraz, ktorý sa v postprodukcii synchronizuje, často sa vytvárajú prostredia umelo (ateliéry), sú tam rekvizity, ľudia hrajú herci a herečky, ich telá môžu byť rôzne upravované, ich prežívanie nie je skutočné – hrajú nejaké postavy, vo filme inak plynie čas než v realite...
- Predstav si, že by si mal/-a niekomu vysvetliť, ako vzniká film. Čo by si povedal/-a?**
 - › Procesy vzniku filmu môžu byť rôzne podľa toho, o aký druh filmu ide. V skratke však môžeme povedať napríklad, že je najskôr potrebný nápad, napísanie scenára, diskusia s dramaturgom alebo dramaturgičkou, produkcia hľadá peniaze na film, uzatvárajú sa rôzne spolupráce, pripravuje sa natáčanie – priestory, herci a herečky, kostýmy, technika a pod... Následne prebieha natáčanie (nemusí chronologicky tak, ako idú scény vo filme, napríklad niekedy sa posledná scéna točí ako prvá a rôzne inak). Réžia spolupracuje s kamerou, zvukom, kostýmami a desiatkami členov a členiek tímu. Nasleduje postprodukcija, teda strih, pridávanie hudby, zvukových prvkov, rôzne úpravy farieb, obrazu, zvuku... Potom sa film dáva do kín, robí sa okolo nich marketing, napríklad na sociálnych sieťach či offline, v predaji sú rôzne reklamné predmety a spolupráce s rôznymi obchodmi. Samozrejme, sú aj filmy, ktoré vznikajú inak, v závislosti od toho, o aký film ide – napríklad pri animovanom filme sa bude robiť animácia, pri fantasy či sci-fi bude veľa počítačových úprav...
- Prečo je podľa teba dôležité poznať rozdiely medzi filmom a realitou?**
 - › Film je ilúzia a vnímať tento rozdiel nám pomáha rozvíjať naše kritické myslenie. Vďaka tomu potom dokážeme vnímať aj to, že to, čo je na obraze, nie je vždy ako naozaj, že realita je komplexnejšia, rozmanitejšia, film je druh umenia a/alebo zábavy. Poznanie, že film je umeleckým dielom a/alebo formou zábavy s vlastným jazykom a technikou, môže posilniť divácku schopnosť oceniť estetiku a tvorivý prístup. Zároveň nám môže film slúžiť ako modelová situácia, vďaka ktorej sa vieme nad motiváciou postáv zamýšľať a predchádzať rôznym negatívnym javom v reálnom živote. Reflexia rozdielov umožňuje ľuďom zodpovedne vnímať obsah médií a kriticky vnímať informácie, ktoré sú im prezentované.
- Aké médiá ešte poznáš? Ako rôzne médiá ovplyvňujú naše vnímanie ľudí a vzťahov?**
 - › Napríklad internet, sociálne siete, noviny, časopisy, webové stránky, rôzne druhy reklám (billboardy, letáky, brožúry) a rôzne ďalšie... Poznanie rozdielov medzi filmom a realitou môže predchádzať vytváraniu nerealistických očakávaní o živote alebo vzťahoch. Svet filmu a médií môže mať (a má) silný vplyv na spoločenské aj individuálne názory a hodnoty.

5. **Predstav si človeka, ktorý považuje všetko z médií za stopercentnú pravdu – aký to má podľa teba vplyv na jeho život? Čo by si tomuto človeku poradil/-a?**
- › Takýto človek by napríklad nemusel mať dostatok kritického myslenia a prijal by za úplný fakt aj neoverené alebo nebezpečné informácie. Nemusel by vedieť vyhodnotiť, čo je pre jeho vek vhodné, a mohlo by to poškodiť jeho vnímanie sveta či vzťahov, alebo by to mohlo ovplyvniť aj jeho/jej zdravie. Nekritické vnímanie obsahu v médiách by mohlo mať negatívny vplyv aj na emócie človeka. Človek by si mohol vytvárať nerealistické očakávania o svete a spoločnosti. To by mohlo viesť k sklamaniam, ale aj nebezpečným situáciám, prípadne by tento človek mohol do nebezpečnej situácie dostať iného človeka. Možno by napríklad považoval za úplne normálnu nejakú formu násilia alebo diskriminácie, a to by si potom prenášal do reálneho života a vzťahov.
 - › Poradiť môžeme napríklad: premýšľať nad zdrojmi informácií, získavať informácie z rôznych zdrojov, skúmať dôveryhodnosť informácií či inštitúcií alebo organizácií, od ktorých informácie sú. Takisto pomáha zlepšovať si mediálnu gramotnosť či porozumieť spôsobom tvorby médií a informácie si obnovovať, pretože tu môže byť rýchly technologický pokrok. Pomáhať môže aj aktívne počúvať ľudí okolo seba, zapájať sa do diskusií, pochopiť iných ľudí a ich pohľady, pýtať sa, vedieť si priznať chybu, opraviť sa, zmeniť názor na základe nových faktov či poznatkov.
6. **Čo nám môže pomôcť vyhodnotiť, že je nejaká informácia v médiách je pravdivá alebo nepravdivá?**
- › Napríklad: Overiť si, odkiaľ je zdroj a s akými materiálmi pracuje, či uvádza, odkiaľ čerpá informácie, či sú aktuálne. Kto je autor/-ka alebo inštitúcia/organizácia, prípadne kto autora/autorku zastrešuje? Má nejaké vzdelanie a skúsenosti v danej téme? Vnímame tu „aha moment“ alebo v nás film/médium/reklama vzbudzuje veľmi silné emócie či neistotu z našich cieľ? Aký jazyk používa toto médium – útočí na iných alebo rešpektuje?

Video je súčasťou projektu Sexuálne (ne)vzdelávanie a jeho nástrahy na webe, ktorý do slovenských škôl prináša OZ European Pedagogical Club.

Projekt finančne podporil Fond SK-NIC

Linky podpory

V prípade útoku či napadnutia,
volajte na **112** alebo **158**

Bezplatná nonstop linka pre ženy
zažívajúce násilie: **0800 212 212**

Krizové centrum Žena v tiesni:
0907 346 374, www.zenavtiesni.sk

Bezplatná anonymná Linka pre deti
a mládež: **116 111**

Linka dôvery Nezábudka:
0800 800 566

Linka detskej Dôvery:
0907 401 749

Poradenstvo v oblasti sexuálneho
a reprodukčného zdravia:
0910 350 444

www.stalosato.sk
online poradňa a pomoc,
aj o nebezpečí na internete

www.ipcko.sk
chatová online poradňa

www.prizma-kosice.sk
komunitné a poradenské
centrum pre LGBT+ ľudí v Košiciach

www.inporadna.sk
podpora a poradenstvo
pre LGBT+ ľudí

Pýtať si pomoc je odvážne!